

Národní (politické) priority pro České předsednictví v Radě EU

2022

Základní teze pro diskusi ve Výboru pro EU RVNNO

Verze pro jednání Výboru pro EU, 29.3. 2022

Nestátní neziskové organizace (NNO) si uvědomují význam toho, že Česká republika přebírá předsednictví v Radě EU ve velmi kritické době. V zájmu demokratického společenství, všech občanů, vlád, nestátních i soukromých aktérů je společně hledat dostatečně ambiciózní, realistická a co nejvíce účinná řešení na výzvy, kterým společnost čelí dlouhodobě a které s válkou proti Ukrajině a *de facto* celému demokratickému světu nabírají další naléhavosti.

NNO nabízejí své znalosti a zkušenosti pro debatu o formulování priorit českého předsednictví a jak by k nim mohla ČR ze své pozice přispět. Tento dokument proto vzniká se záměrem vytvořit agregovaný základ pro sdílení priorit, odbornosti a pohledů NNO a jejich střešních platform na témata, která jsou potenciálními politickými prioritami. V první fázi zapojené organizace navrhuji základní teze. V další fázi předpokládáme uvedení detailnějších stanovisek a zejména rozpracování konkrétních kýžených výsledků, které by z pohledu NNO mohlo České předsednictví dosáhnout nebo k nim přispět. Materiál vzniká na základě spolupráce platform NNO v neformální síti NeoN a se zástupci NNO ve Výboru pro EU. Podklad je otevřený pro zapojení dalších zainteresovaných organizací.

Klimatická krize a Zelená dohoda pro Evropu

Napadení Ukrajiny přidává na významu a urgenci realizaci Zelené dohody pro Evropu. Potřebujeme Evropu co **nejméně závislou na dovozu energetických zdrojů a surovin** z jiných kontinentů a od nepřátelských režimů. Životní nutností je proto využít prostředků vyčleněných pro **realizaci Zelené dohody pro Evropu** pro opatření a technologie, které šetří energii, a pro rychlý **rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie** ve vzájemně spolupracujícím evropském prostoru. Cenné suroviny musíme co nejvíce opakovaně používat v rámci oběhového hospodářství. Opatření je potřeba zacílit zejména na nízkopříjmové domácnosti, na které energetická krize dopadá nejvíce. Porozumění významu zelené tranzice a udržitelnosti musí být také klíčovým tématem vzdělávání.

České předsednictví skončí úspěchem, pokud se v klimaticko-energetické agendě podaří posílit energetickou nezávislost na fosilních palivech a to způsoby, které budou dostupné pro všechny, včetně chudých domácností.

Partneři tématu: Hnutí Duha – Ondřej Pašek, Zelený kruh – Daniel Vondrouš, Sever - Jiří Kulich

Vláda práva, základní práva a zásady EU a kvalita demokracie

Přechod k sociálnějším, ekologičtějším a digitálnějším evropské ekonomice musí jít ruku v ruce s **podporou základních práv a zásad EU**: solidarity a lidských práv, demokracie, sociální spravedlnosti a rovnosti. Společnost založená na evropských hodnotách, demokracii, inkluzivitě, otevřenosti a solidaritě je předpokladem sdílené a udržitelné prosperity a odolnosti. Zvyšující se nerovnosti jinak otevírají prostor pro populismus, rasismus a další formy diskriminace, které vedou k rozdělení a konfliktům mezi společenskými skupinami. Organizace občanské společnosti hrají zásadní roli při obraně evropských hodnot. EU i členské státy musí zajistit **smysluplnou účast občanských a dalších aktérů na veřejných politikách** a zajistit účinný sociální a občanský dialog a s využitím různých forem zapojení NNO a občanské participace.

Česká republika by měla aktivně facilitovat **dialog o dodržování právního státu** prostřednictvím nového mechanismu EK a v červenci uvedené **Zprávě o právním státu EU** s členskými státy, Evropským parlamentem a Evropskou komisí, podporovat členské státy k naplňování doporučení a zapojovat do tohoto dialogu aktéry na národní úrovni. V reakci na ruskou agresi na Ukrajině by měla ČR vést debatu o **zlepšování stávajících a zavádění**

nových systémových opatření k posílení odolnosti států EU vůči ruskému vlivu a případně dalších nedemokratických režimů, zejména v oblasti: důkladného mapování majetku s ruskou vazbou, zkvalitňování údajů v registrech skutečných majitelů firem, boje s daňovými ráji a dalších opatření proti praní špinavých peněz.

Partneři tématu: Rekonstrukce státu – Lukáš Kraus, NeoN/Glopolis – Jana Miléřová

Kvalita demokracie závisí na aktivním zapojení občanů. I proto je důležité nezklamat jejich očekávání od výsledků **Konference o budoucnosti Evropy**. České NNO byly od počátku aktivně zapojeny do **diskusí a mají zájem na kvalitní implementaci závěrů** a pokračování zapojování občanů do diskuse o různých aspektech politik EU.

Partner tématu: ČRDM – Pavel Trantina

Digitální práva a nezávislost médií

Zásadní dopad na informační a mediální prostředí současnosti mají digitální platformy – zejména sociální sítě, ale též obchody s aplikacemi nebo online tržiště. Jde o dosud převážně neregulovanou oblast, což představuje dvě zásadní rizika – prvním je vytváření prostoru pro online trestnou činnost a hybridní hrozby, druhým rizikem je nekontrolovaná moc nadnárodních gigantů omezovat **digitální práva občanů jako je svoboda slova nebo ochrana soukromí**. Regulace digitálních platform je prioritou Evropské komise v rámci Akčního plánu pro demokracii a vzhledem k pravděpodobnému přijetí klíčového Aktu o digitálních službách (DSA) v druhé polovině roku 2022 může jít o jedno ze stěžejních témat předsednictví. DSA má potenciál omezit vliv monopolizujících korporací na demokratické procesy a veřejný informační prostor, ale **hrozí rozšíření pravomocí zneužitelných státy a státními aktéry**, kteří porušují principy demokratického právního státu. Jako občanský sektor můžeme nabídnout analytické výstupy a doporučení i osvětovou činnost v oblasti regulace digitálních platform. Digitalizace je také velkou příležitostí, jak zefektivnit fungování státní správy a zvýšit důvěru občanů v něj. **Digitalizace služeb státu** však musí probíhat inkluzivně, s dostatečným přihlédnutím k situaci a potřebám těch skupin obyvatel, které mají ztížený přístup k internetu nebo se potýkají s jiným druhem znevýhodnění.

Partneři tématu: Rekonstrukce státu – Miroslav Crha, Nadace OSF – Oldřich Vágner

Nástupem digitálních platform je dotčeno také evropské **mediální prostředí**, respektive mediální trh. Zákonodárci ve značné části EU, například v České republice, ještě ani nestihli zareagovat na transformaci z tradičních médií jako jsou televize, rozhlas a noviny směrem k online médiím, jež mají v dnešní době zcela zásadní dopad na společnost, ovšem jejich práce je v porovnání s tradičními médii jen minimálně regulována či alespoň monitorována. Napříč Evropou se řeší **problémy s politickými vlivy na veřejnoprávní média**, oligarchizací médií, zánikem nezávislé lokální žurnalistiky a silným **vlivem dezinformační scény**, což je téma, které v posledních válečných měsících rezonuje o to intenzivněji. Evropská komise si vytkla za cíl narovnat evropské mediální prostředí například posílením požadavků na **transparentnost médií nebo standardizací rozdělování státních zdrojů**. Ve třetím čtvrtletí tohoto roku představí návrh tzv. Media Freedom Actu. **Nezávislost médií** tedy tématem v Evropě bude a České předsednictví by toho mělo využít. V občanském sektoru nabídneme expertizu a spolupráci na mezinárodní úrovni.

Partneři tématu: Rekonstrukce státu – Martin Luhan

Solidarita a rozvojová spolupráce

Evropa i specificky Česká republika dlouhodobě napomáhají **rozvoji demokracie a občanské společnosti**, ale též **vládě práva a dobrému vládnutí ve třetích zemích**. Takovýto druh spolupráce musíme výrazně a systematicky posilovat nejen ve svém vlastním zájmu, ale v zájmu všech. Potřebujeme také, aby EU a členské státy vč. ČR projevovaly svou solidaritu a spoluzodpovědnost za stav světa nejen ad hoc v případě akutních krizí, ale předvídatelně a v úzké spolupráci s dalšími demokratickými státy. To předpokládá **navýšení našich příspěvků na oficiální rozvojovou pomoc (ODA)** tj. zejména **na humanitární**

pomoc a rozvojovou spolupráci, kde se ČR kvůli škrtům z posledních let ocitla na chvostu mezi zeměmi EU, včetně zemí V4, i v rámci OECD DAC. Pro porovnání: srovnatelně lidnaté Švédsko poskytuje na ODA dvacetinásobek toho, co ČR. Ještě méně angažovaná je ČR v oblasti **klimafinancí pro rozvojový svět**, kde v rámci replenishmentu do Green Climate Fund na období 2020-2023 neposkytlá zatím ani korunu. I zde je potřeba zásadní přehodnocení tohoto krátkozrakého přístupu.

Partneři tématu: DEMAS – Sabina Malcová, FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci – Pavel Příbyl

Migrace a integrace

Téma migrační politiky, integrace uprchlíků a cizinců bude doplněno

Partner tématu: Sdružení pro integraci a migraci – Eva Valentová, Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR – Andrea Krchová

Rovnost žen a mužů

Rovnost žen a mužů představuje prioritu Evropské unie, která prokazatelně přispívá k prosperitě společnosti a míru. Pandemická krize covid-19 ukázala, že naše společnost nevěnuje tomuto problému dostatečnou pozornost, a proto měla krize na ženy mnohem větší negativní dopad než na muže. Ženy pracují v profesích, jejichž chod se téměř zastavil (služby a obchod, cestovní ruch), v odvětvích pod největším náparem (ošetřovatelské a sociální služby, zdravotní sestry a pedagogické sbory) a jsou to především ženy, které zůstávaly doma s dětmi v době, kdy byly zavřené školy. Současně jsou ženy daleko více ohrožené chudobou a častěji obětmi domácího násilí, které v době pandemie rovněž vzrostlo. Uprchlíká krize z Ukrajiny má rovněž genderový rozměr a jsou to především ženy s dětmi, které k nám nyní přicházejí a potřebují naši pomoc. Bez okamžitého zohlednění zásadního významu péče v migraci nebude česká podpora přicházejících dostatečně účinná.

Partner tématu: Česká ženská lobby – Hana Stelzerová

Wellbeing mladých lidí

V kontextu dopadu pandemie a s ní spojených restrikcí, klimatické krize a ještě výrazněji v souvislosti s dopady válečného konfliktu na Ukrajině je potřeba systematicky posílit a zefektivnit **podporu wellbeingu s důrazem na duševní zdraví dětí a mladých lidí a na smysluplnost učení - schopnost reagovat na výzvy současného světa**. Opatření v této oblasti by měla primárně směřovat do posilování kompetencí pedagogických pracovníků a dalších profesionálů pracujících s dětmi a mládeží a ke zvýšení dostupnosti zdravotních a psychosociálních služeb v oblasti duševního zdraví. Dopady současných krizí se budou projevovat v dlouhodobém měřítku, proto je třeba v rámci vzdělávání (formálního i neformálního) posilovat témata podpory wellbeingu, duševního zdraví a budování rezilience mladých lidí zvládat dopady současných i budoucích krizí.

Partneři tématu: SKAV - Silvie Pýchová, ČOSIV - Klára Šimáčková Laurenčíková

Evropský rok dobrovolnictví 2025

V návaznosti na úspěch Evropského roku dobrovolnictví 2011 sílí v sítích NNO podporujících dobrovolníky úsilí na vyhlášení roku 2025 se stejnou prioritou – zdůraznit roli dobrovolnictví ve společnosti, obzvláště nyní v krizových situacích, ocenit nezastupitelnou práci dobrovolníků a mj. se také naučit měřit dopad jejich činnosti. České předsednictví 2009 se o vyhlášení roku 2011 významně zasadilo, a má možnost k tomu přispět i nyní nalezením politické shody v Radě. S ohledem na dlouholetou tradici dobrovolnických aktivit u nás máme velkou příležitost prosadit mezi evropské témata i toto, jež je ze strany NNO silně podporováno.

Partneři tématu: Národní asociace dobrovolnictví – Lenka Vonka Černá, Česká rada dětí a mládeže – Pavel Trantina